

<p>УХВАЛЕНО вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди протокол № 3 від «12» червня 2020 року</p>		<p>Система управління якістю ХНПУ імені Г.С. Сковороди</p> <p>ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ</p> <p>Соціально-економічна статистика</p>	<p>ЗАТВЕРДЖЕНО В.о. ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди Ю. Водич</p> <p>від «12» червня 2020 р.</p>
--	---	--	--

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА

(назва навчальної дисципліни)

рівня вищої освіти	Першого (бакалаврського)
	<i>(назва рівня вищої освіти)</i>
галузі знань	05 Соціальні та поведінкові науки
	<i>(шифр і назва галузі знань)</i>
спеціальності	051 Економіка
	<i>(код і назва спеціальності)</i>
освітня програма	Економіка, управління та право
	<i>(шифр і назва)</i>
Шифр за навчальним планом	ЦДВВС 1.39

Харків – 2020 рік

Розробники програми: *В. Соляр* кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економічної теорії, фінансів
і обліку

Рецензенти: *С. Зуб* доктор фізико-математичних наук,
професор кафедри математики ХНПУ імені
Г.С.Сковороди

І. Осьмірко кандидат економічних наук, доцент
кафедри економічної теорії, фінансів і обліку
ХНПУ імені Г.С.Сковороди

Обговорено та рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету
протокол № 10 від «10» червня 2020 року

Голова ради (В.О. Процевський)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено центром ліцензування, акредитації і контролю якості освіти

Директор (І. Єсьман)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Пояснювальна записка

Програма *вибіркової* навчальної дисципліни *Соціально-економічна статистика* складена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка*.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни *Соціально-економічна статистика* - оволодіння студентами теоретичних і практичних розділів знань про статистику національного багатства, продукції галузей, цін, витрат виробництва та економічної ефективності, грошового обігу й фінансів, доходів, споживання та рівня життя населення тощо.

Основними завданнями вивчення дисципліни *Соціально-економічна статистика* є:

- вивчення теоретико-методичних засад комплексного статистичного аналізу масових соціально-економічних явищ і процесів;
- вивчення підходів щодо формування інформаційної бази для здійснення аналізу стану та перспектив розвитку соціально-економічних явищ та процесів в умовах ринку;
- узагальнення методичних підходів щодо оцінки економічної та соціальної ситуації в державі та розробка на основі отриманої інформаційної прогностичних статистичних моделей;
- обґрунтування необхідності проведення статистичного дослідження з метою розробки комплексу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються **програмні компетентності**:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області професійної діяльності.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

ФК 1. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макrorівні.

ФК 2. Здатність використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ФК 3. Розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

ФК 4. Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

ФК 6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ФК 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології обробки даних для вирішення економічних завдань, здійснення аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

ФК 9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

ФК 11. Здатність використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування економічних рішень.

ФК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Передумови вивчення дисципліни: Сучасна статистична практика і наука, структура та зміст викладання статистичних дисциплін побудовані відповідно до міжнародних

стандартів обліку і статистики та ринковими відносинами у господарстві. Соціально-економічна статистика забезпечує комплексну характеристику стану та розвитку економіки держави. Планується після вивчення дисциплін «Вища математика», «Теорія ймовірностей і математична статистика», «Статистика»; передувати вивченню дисциплін «Макроекономіка», «Аналіз господарської діяльності», «Економіка підприємства», «Фінанси», «Бухгалтерський облік».

Результати навчання за дисципліною: Навички використання статистичних методів аналізу в дослідженні стану та динаміки соціально-економічних процесів, бути компетентним в галузі оцінки впливу факторів на зміну рівня ефективності економічної діяльності.

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких **програмових результатів навчання:**

ПРН 1. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 3. Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 4. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 5. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 6. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПРН 8. Визначати попит та пропозицію на ринку праці, аналізувати структуру зайнятості та безробіття.

ПРН 9. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 10. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 11. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 12. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 13. Вміти працювати як самостійно, так і в команді.

ПРН 14. Виконувати дослідження за встановленим замовленням.

ПРН 15. Розуміти та самостійно формувати зміст, структуру і висновки наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 16. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах.

ПРН 18. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 19. Демонструвати вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

2. Зміст навчальної дисципліни за модулями татемами

Модуль 1. Соціальна статистика.

Тема 1.1. Теоретико-методологічні основи соціально-економічної статистики

Предмет соціально-економічної статистики. Теоретичні основи соціально-економічної статистики. Методи соціально-економічної статистики. Зв'язок соціально-економічної

статистики з іншими дисциплінами навчального плану. Завдання статистики на сучасному етапі розвитку держави. Організація соціально- економічної статистики в Україні.

Тема 1.2. Класифікації і групування соціально-економічної статистики

Поняття, види і функції статистичних показників. Класифікація галузей народного господарства, її значення. Склад і функції галузей матеріального виробництва. Склад і функції невиробничої сфери. Найважливіші групування, що використовуються при дослідженнях економічного та соціального розвитку суспільства. Групування за регіонами, формами власності, видами діяльності. Використання комбінаційних групувань за класифікаціями та групуваннями. Система показників економічної статистики. Поняття системи показників. Взаємозв'язок показників статистики та планування.

Тема 1.3. Статистика населення і трудових ресурсів

Завдання статистики населення. Чисельність населення. Статистика складу населення за статтю, віком, соціальними групами, національністю, зайнятістю. Поняття і склад трудових ресурсів. Статистика природного руху населення і трудових ресурсів, статистика механічного руху населення і трудових ресурсів. Класифікація населення щодо статусу зайнятості. Методика Міжнародної організації праці (МОП) та згідно з Законом України "Про зайнятість" щодо зайнятих. Абсолютні та відносні характеристики чисельності зайнятих. Методика МОП та України щодо безробітних. Інтенсивність економічної активності населення: зайнятість та безробіття. Структура працездатного населення – економічно активне населення: зайняті й безробітні; економічно неактивне населення. Статистика руху робочої сили та робочих місць. Зовнішня міграція. Статистика страйкового руху. Статистика професійної освіти. Баланс трудових ресурсів. Поточні і перспективні розрахунки чисельності населення і трудових ресурсів. Показники рівня безробіття, тривалості безробіття, рівня незайнятості.

Тема 1.4. Статистика праці

Поняття робочої сили та робочого часу, завдання їх статистичного вивчення. Показники чисельності, складу, руху та використання робочої сили. Аналіз використання робочого часу. Поняття продуктивності праці і завдання її статистичного вивчення. Визначення рівня продуктивності праці в натуральному і вартісному вираженні. Показники середньогодинного, середньоденного і середньо-місячного рівнів продуктивності праці. Поняття оплати праці і завдання її статистичного вивчення. Фонди оплати праці. Показники рівня і динаміки середньої заробітної плати.

Тема 1.5. Статистика доходів, споживання та рівня життя населення

Види та джерела утворення доходів, рівень, структура та співвідношення доходів у суспільстві. Первинні, наявні і скориговані наявні доходи домогосподарств. Реальні і номінальні доходи. Модальний і медіанний доходи. Споживчий кошик, встановлення межі бідності. Індекс глибини бідності, індекс гостроти бідності. Витрати домогосподарств на кінцеве споживання. Фактичне кінцеве споживання. Основні групи витрат населення. Показники середньодушового споживання продовольчих товарів та забезпеченість непродовольчими товарами. Коефіцієнт задоволення потреб. Основні узагальнюючі показники рівня життя населення: смертність немовлят, середня очікувана тривалість життя при народженні, ВВП, національний доход, індекс вартості життя (споживчих цін), індекс людського розвитку.

Модуль 2. Економічна статистика. Статистична оцінка макроекономічних показників розвитку економіки держави

Тема 2.1. Система національних рахунків як інструмент оцінювання та аналізу економічних явищ і процесів

Ключові поняття СНР: сектор, інституційні одиниці, резидент. СНР – економічна модель країни. Принципи побудови СНР. Принципи побудови та зв'язок з бухгалтерським обліком. Основні показники СНР. Методи оцінки показників виробництва. Рахунки СНР в Україні. Схема класифікації національних рахунків. Особливості побудови та схема відображення операцій у рахунках. Найважливіші макроекономічні показники і взаємозв'язок між ними. Види цін, які використовуються в системі національних рахунків. Система таблиць

"Витрати – Випуск" та методологічні принципи її побудови. Основне рівняння таблиці "Витрати – Випуск".

Тема 2.2. Методи розрахунку ВВП. Аналіз взаємозв'язків між основними макроекономічними інструментами

Соціально-економічний зміст методів розрахунку валового внутрішнього продукту. Виробничий метод розрахунку, розподільний метод розрахунку та метод кінцевого використання – статистичний аспект. Джерела інформації щодо використання методів розрахунку ВВП. Розрахунок показників проміжного споживання. Розрахунок показників кінцевого споживання як компонента ВВП в таблиці "Витрати – Випуск" у СНР. Розрахунок показників валового накопичення основного капіталу як компонента ВВП таблиці "Витрати – Випуск" у СНР. Розрахунок елементів доданої вартості в таблиці "Витрати – Випуск" у СНР. Показники виробництва товарів і послуг. Показники утворення й розподілу доходів. Валова додана вартість, валовий прибуток, змішаний дохід, доходи від власності, валовий наявний дохід, валове накопичення. Показники результатів відтворення на макроекономічному рівні. Показники, структура та методика розробки рахунку операцій із капіталом. Показники, структура та методика розробка фінансового рахунку.

Тема 2.3. Статистика національного багатства

Загальна концепція і визначення національного багатства. Структура національного багатства, основні групування. Комплексна характеристика національного багатства: обсяг і структура національного багатства; відтворення його найважливіших складових; динаміка національного багатства в цілому та його компонентів; ефективність використання національного багатства. Поняття основних фондів (основного капіталу) і їх класифікація. Види оцінки основних фондів. Амортизація. Показники руху, стану і використання основного капіталу. Статистика НТП у галузі основних виробничих фондів. Оборотні активи. Грошові засоби, матеріальні запаси і оборотні засоби, їх класифікація і показники ефективності, необхідність їх комплексного застосування. Статистика оточуючого середовища і природних ресурсів. Система економічного і екологічного обліку.

Тема 2.4. Статистика виробництва продукції підприємств

Поняття про валовий продукт і його склад. Показники продукції за ступеню готовності. Натуральні одиниці виміру продукції. Система вартісних показників продукції в народному господарстві. Особливості розрахунку показників продукції в основних галузях сфери матеріального виробництва (статистика продукції промисловості, та сільського господарства). Статистика товарообігу. Статистика товарних запасів.

Тема 2.5. Статистика витрат виробництва та економічної ефективності

Класифікація витрат. Поняття про собівартість продукції, калькуляції. Аналіз структури витрат виробництва та обігу. Статистичне вивчення виконання плану і динаміки собівартості одиниці продукції. Аналіз відхилень фактичної собівартості від планової. Показник рівня витрат на гривню товарної продукції. Індексний аналіз собівартості. Ефект і ефективність. Макроекономічні і мікроекономічні показники ефективності. Розрахунок прибутку: балансового, чистого, прибутку від реалізації продукції. Показники рентабельності та її зміни. Інтенсифікація виробництва. Визначення впливу економічних факторів на результати фінансово-господарської діяльності за допомогою статистичних методів Індексний метод впливу собівартості одиниці продукції, обсягу і структури реалізованої продукції на прибуток від реалізації продукції. Показники результатів економічної діяльності. Встановлення частки прибутку в результаті структурних зрушень в асортименті продукції. Основні показники рентабельності (прибутковості) продукції: рентабельність продажу; рентабельність продукції; рентабельність власного капіталу; рентабельність всього капіталу; загальна рентабельність підприємства; головний показник прибутковості; прибутковість активів; прибутковість пасивів. Абсолютна середня зміна прибутку з урахуванням впливу зміни рентабельності і власного капіталу. Загальні показники ефективності суспільного виробництва та їх взаємозв'язок. Часткові показники ефективності суспільного виробництва. Ефективність використання основного та обігового капіталу. Ефективність поточних витрат.

Тема 2.6. Статистика цін і тарифів

Об'єкт і система показників статистики цін. Об'єкт статистичного спостереження – рівень і динаміка цін. Види цін, що підпадають під оцінку органами державної статистики. Внутрішньо-регіональні та міждержавні порівняння цін і тарифів. Специфіка методики статистичного спостереження та дослідження цін і тарифів. Використання інформації про ціни й тарифи в соціально-економічній сфері. Система цін у СНР. Ціна виробника та ціна покупця. Методика спостереження за рівнем цін на підприємствах. Індекси цін. Індексний метод дослідження за зміною цін і тарифів. Індекс Ласпейреса та Пааше. Ефект Гершенкрона. Розрахунок загальних індексів цін за рекурсивною схемою. Визначення середньомісячного темпу зміни рівня цін та динаміки середніх цін на окремі види товарів та послуг. Споживчі ціни: динаміка, умови застосування. Індекс споживчих цін на товари та послуги – узагальнюючий показник динаміки споживчих цін. Специфіка вибору ваг у розрахунку індексу. Аналіз витрат населення та його окремих груп на стандартні набори найважливіших продуктів харчування. Міждержавні та внутрішні міжрегіональні індекси цін і тарифів. Методи переоцінки в порівняльні ціни: метод безпосереднього переоцінювання; метод дефляції та метод індексів фізичного обсягу. Інформаційне забезпечення та технологія перерахунку.

Тема 2.7. Статистика фінансів

Предмет і завдання статистики грошового обігу. Грошова маса і грошові агрегати, грошова база. Аналіз оборотності і купівельної спроможності грошової маси. Грошовий і банківський мультиплікатори. Кредитні відносини. Розрахунок середніх залишків позик, швидкості обороту позик. Індексний аналіз динаміки кредитового обороту, швидкості обороту позик. Статистика державного бюджету, її головні завдання. Система бюджетних класифікацій. Аналіз перерозподільних процесів: показники доходів, видатків та сальдо державного бюджету.

3. Засоби діагностики успішності навчання

Тестування (письмове), опитування (усне, письмове), реферати, доповіді, розв'язання контрольних завдань.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік

5. Рекомендовані джерела

Базові

1. Борух В.О. Економічна статистика [Електрон. ресурс]: навч. посібник / В.О. Борух, Р.В. Алямкина. – К.: Кондор, 2008. – 100 с.
2. Демографічна та соціальна статистика / Доходи та умови життя. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 25 с.
3. Економічна статистика: навч. посібник / за ред. Р.М. Моторина. – К.: КНЕУ, 2005. – 362 с.
4. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 450 с. 4
5. Удотова Л. Ф. Соціальна статистика: підручник. – К.: КНЕУ, 2012. – 376 с.
6. Уманець, Т.В. Економічна статистика: навч. посіб. / Т.В. Уманець. – К.: Знання, 2006. – 239 с.

Допоміжні

1. Акімова О.В., Дубницька О.С. Статистика в малюнках та схемах: Навч. посіб. – К., 2007. – 168 с.
2. Єріна А. М. Економічна статистика / А. М. Єріна. – К. : ТОВ "УВПК"ЕксОб", 2002. – 232 с.
3. Захожай В.Б. Статистика: Підручник. – К.: МАУП, 2006. – 536с.
4. Кравченко Л. І. Економічна статистика : навч. посібн. / Л. І. Кравченко. – Львів : Новий Світ – 2000, 2004. – 364 с.

5. Лугінін О.Є., Фомішин С.В. Статистика національної економіки та світового господарства: Навчальний посібник. – К., 2006. – 502 с.
6. Моторин Р. М. Система національних рахунків : навч. посібн. / Р. М. Моторин. – К. : КНЕУ, 2001. – 336 с.
7. Статистика: Підручник / С.С. Герасименко, А.В. Головач та ін.. – К.: КНЕУ, 2000. – 468с.
8. Уманець Т.В. Економічна статистика: Навч. посіб. - К.: ВІКАР, 2003. – 623 с.
9. Щурик М.Б. Статистика: Навч. посіб. – Львів: «Магнолія-2006». – 2009. – 545с.

6. Додаткові ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. Режим доступу: 20 <http://www.imf.org>
5. Офіційний сайт Міністерства економіки України. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
8. Офіційний сайт Національного банку України. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
9. Офіційний сайт Ради підприємців України при КМУ . Режим доступу: <http://www.radakmu.org.ua>
10. Офіційний сайт Світового банку. Режим доступу: <http://www.worldbank.org>
11. Силабус курсу. Режим доступу: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_economiki/Silabus/
12. Дистанційний курс. Режим доступу: <http://lms.hnpu.edu.ua/>